

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МАУП

Інститут безпеки

Кафедра національної безпеки

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Директор Інституту безпеки

С.О. Лисенко

"1" серпня 2024 р.

Схвалено на засіданні кафедри
національної безпеки

Протокол №1 від 1 серпня 2024 р.

Заст.зав. кафедри

В.В. Ровний

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ПОРІВНЯЛЬНА СТРАТЕГІЯ БЕЗПЕКИ ЗАСТОСУВАННЯ
ЗАКОРДОННИХ СТАНДАРТІВ ТА СТАНДАРТІВ НАТО»**

спеціальності: 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)

освітнього рівня магістр

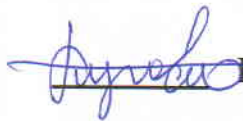
освітньої програми: Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)

Галузь знань 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону

Київ МАУП 2024

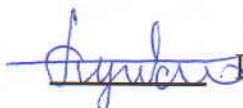
Розробник (-и) робочої програми навчальної дисципліни:

Підюков Петро Павлович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри національної безпеки.

 П. П. Підюков

Викладач:

Підюков Петро Павлович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри національної безпеки.

 П. П. Підюков

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри національної безпеки

(протокол № 1 від "1" серпня 2024 р.)

Схвалено Вченою радою Інституту безпеки

(протокол № 1 від "8" серпня 2024 р.)

Заст.зав. кафедри

(підпис)

В.В. Ровинський
(П.І.Б.)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)

_____._____._____р.

Гарант освітньої програми

(підпис)

В.В. Серветський
(П.І.Б.)

Робочу програму перевірено

_____._____._____р.

(підпис)

В.В. Серветський
(П.І.Б.)

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) " " 20__ р., протокол №__
(підпис) (П.І.Б.)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) " " 20__ р., протокол №__
(підпис) (П.І.Б.)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) " " 20__ р., протокол №__
(підпис) (П.І.Б.)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) " " 20__ р., протокол №__
(підпис) (П.І.Б.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна, денно-дистанційна форми навчання	Заочна
Порівняльна стратегія безпеки застосування закордонних стандартів та стандартів НАТО		
Курс	2	
Семестр	4	
Обсяг кредитів	3	
Обсяг годин, в тому числі:	90	
Аудиторні	30	
Модульний контроль		
Семестровий контроль		
Самостійна робота	60	
Форма семестрового контролю	Екзамен	

2. Статус дисципліни: обов'язкова

3. Мета та завдання дисципліни. Метою курсу є формування у здобувачів вищої освіти здатності до системного аналізу стратегій безпеки в зарубіжних країнах, розуміння структури та принципів дії стандартів НАТО, оцінювання їх релевантності до українських безпекових практик, а також розвиток умінь розробляти, адаптувати й реалізовувати сучасні стратегії безпеки з урахуванням міжнародного досвіду та вимог євроатлантичної інтеграції. Завданнями навчальної дисципліни є: ознайомлення з основами стратегічного планування безпеки в країнах-членах НАТО та інших державах; вивчення структури й функцій секторів національної безпеки в провідних країнах; аналіз стандартів НАТО (STANAG) та їх місця в архітектурі глобальної безпеки; формування навичок порівняльного аналізу систем реагування на загрози, оборонного бюджетування, демократичного контролю; вивчення досвіду імплементації стандартів НАТО у системах безпеки держав-партнерів; розвиток здатності до критичного мислення щодо трансформації національної системи безпеки в умовах війни та євроатлантичної інтеграції; формування умінь розробляти рекомендації щодо стратегічної адаптації сектору безпеки України до міжнародних вимог.

4. Компетентності та програмні результати навчання за дисципліною

Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у галузі національної безпеки (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності).

Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідних сферах національної безпеки.

Здатність аналізувати та оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку міжнародних відносин та проблеми міжнародної безпеки, їх вплив на національну безпеку в контексті набуття Україною членства в НАТО.

Здатність використовувати понятійно-категоріальний апарат теорії національної безпеки, аналізувати та розвивати структуру системи забезпечення національної безпеки та принципи її функціонування.

Здатність аналізувати та прогнозувати розвиток безпекового середовища (глобальний, регіональний та національний аспекти) за окремими сферами забезпечення та видами діяльності.

Здатність організовувати цілеспрямовану діяльність щодо формування і реалізації державної політики у сферах національної безпеки та оборони.

Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі національної безпеки (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності) у широких та/або мультидисциплінарних контекстах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

Застосовувати вітчизняний та зарубіжний досвід забезпечення національної безпеки з урахуванням теорії національної безпеки під час здійснення професійної діяльності.

Приймати обґрунтовані рішення з питань забезпечення національної безпеки держави (за сферами забезпечення та видами діяльності), у тому числі в умовах багатокритеріальності, неповних чи суперечливих інформації та вимог.

Організовувати роботу колективу, забезпечувати професійний розвиток його членів та досягнення поставлених цілей.

Розробляти та реалізовувати інноваційні проекти у сфері національної безпеки з урахуванням правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.

Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійної діяльності, результатів досліджень та інновацій, пошуку та аналізу відповідної інформації.

Аналізувати та оцінювати потенційний вплив розвитку технологій на сучасний стан безпекового середовища.

Забезпечувати дотримання принципу гендерної рівності під час здійснення професійної діяльності.

Синтезувати спектр заходів та підходів, що можуть використовуватись для вирішення проблем, пов'язаних з викликами глобальній, європейській та регіональній безпеці.

Формувати елементи (складові) стратегії національної безпеки держави (за сферами забезпечення та видами діяльності).

Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки і є основою для прийняття ефективних рішень, проведення досліджень та критичного осмислення проблем у галузі національної безпеки.

Демонструвати та застосовувати навички управління суб'єктами національної безпеки та їх структурними підрозділами.

5. Структура навчальної дисципліни

№	Курс 1 Семестр 1 Всього годин у семестрі 90 Теми	Кількість годин, з них:					Примітка
		лекції	семінарські заняття	практ. лаб. зан. (ПЗ, ЛЗ)	інд.конс. роб. (ІКС)	сам.рою. студ. (СРС)	
	Модуль 1. Основи стратегій національної безпеки: зарубіжний досвід						
1.	Поняття, структура та функції стратегій національної безпеки	2	2			6	СР
2.	Моделі безпекової політики: США, Велика Британія, Німеччина	2	2			6	СР
3.	Цивільний контроль та оборонне планування в демократичних державах	2	2			6	СР
	Модуль 2. Принципи, структура та стандарти НАТО						
4	Організаційна структура НАТО та стратегічна концепція Альянсу	2	2			6	СР
5	Система стандартів НАТО (STANAG): принципи, застосування, адаптація	2	2			6	СР
6	Сумісність, командування, логістика, кіберзахист у стандарті НАТО	2	2			6	СР
	Модуль 3. Перспективи імплементації стандартів НАТО в Україні						
7	Трансформація сектору безпеки України: цілі, виклики, досвід партнерів	2	2			6	СР
8	Євроатлантична	2	2			6	СР

	інтеграція та безпекові реформи: механізми адаптації						
9	Ризики, бар'єри та стратегічні напрями зближення з системою НАТО	2	2			6	СР

Тематичний план для денної форми навчання

Форми контролю:

- усне опитування - У;
- контрольні роботи - КР;
- перевірка конспектів - ПК;
- перевірка завдань для самостійної роботи - СР;
- тестування - Т;
- колоквіум - К;
- інші:
- реферат.

6. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Основи стратегій національної безпеки: зарубіжний досвід

Тема 1. Поняття, структура та функції стратегій національної безпеки

1. Поняття стратегії національної безпеки: правова природа та роль у системі національного безпекового планування.

Структура стратегій національної безпеки: цілі, завдання, пріоритетні напрями, суб'єкти реалізації.

3. Функції стратегій національної безпеки: нормативна, програмна, аналітична, координаційна

Література: [1; 8; 9]

Тема 2. Моделі безпекової політики: США, Велика Британія, Німеччина

1. Безпекова стратегія США: концепція превентивної безпеки, глобальна проекція сили та міжвідомча взаємодія.

2. Підхід Великої Британії до національної безпеки: інтеграція оборонної, зовнішньої та внутрішньої політики.

3. Німецька модель безпеки: багаторівнева система управління, цивільний компонент та орієнтація на ЄС і НАТО.

Література: [2; 5; 10]

Тема 3. Цивільний контроль та оборонне планування в демократичних державах

1. Цивільний контроль над збройними силами: принципи демократичного врядування та конституційно-правові засади.

2. Оборонне планування в демократичних країнах: процеси стратегічного аналізу, бюджетування та прийняття рішень.
3. Баланс між безпекою та правами людини: виклики в реалізації цивільного контролю та демократичної підзвітності.

Література: [2; 9; 7]

Модуль 2. Принципи, структура та стандарти НАТО

Тема 4. Організаційна структура НАТО та стратегічна концепція

Альянсу

1. Політична та військова структура НАТО: функції Північноатлантичної ради, Військового комітету та Стратегічних командувань
2. Стратегічна концепція НАТО: еволюція базових підходів до безпеки від холодної війни до сучасних гібридних загроз.
3. Колективна оборона, кризове реагування та безпекове партнерство: основні напрямки реалізації стратегічної концепції.

Література: [4; 8; 12]

Тема 5. Система стандартів НАТО (STANAG): принципи, застосування, адаптація

1. Принципи уніфікації та сумісності: роль STANAG у забезпеченні оперативної взаємодії збройних сил країн-членів НАТО.
2. Застосування стандартів STANAG у військовому плануванні, логістиці, зв'язку, медичному забезпеченні та навчанні.
3. Адаптація стандартів STANAG до сучасного безпекового середовища: виклики цифровізації, гібридних загроз і партнерської інтеграції.

Література: [1; 9; 10]

Тема 6. Сумісність, командування, логістика, кіберзахист у стандарті НАТО

1. Механізми забезпечення сумісності в системі командування і управління НАТО: технічні, процедурні та доктринальні аспекти.
2. Логістична взаємодія в Альянсі: стандарти НАТО у сфері матеріального забезпечення, транспортування, медичної допомоги та бойового забезпечення.
3. Кіберзахист у системі стандартів НАТО: нормативне регулювання, міжсекторальна координація та стратегічна інтеграція кібербезпеки.

Література: [6; 8; 12]

Модуль 3. Перспективи імплементації стандартів НАТО в Україні

Тема 7. Трансформація сектору безпеки України: цілі, виклики, досвід партнерів

1. Цілі трансформації сектору безпеки України в умовах євроатлантичної інтеграції та адаптації до стандартів НАТО.

- 2.Ключові виклики у процесі реформування: правові, інституційні, кадрові та технічні бар'єри.
- 3.Використання досвіду країн-членів НАТО та ЄС у трансформації сектору безпеки: моделі, інструменти, результати співпраці.

Література: [9; 11; 1]

Тема 8. Євроатлантична інтеграція та безпекові реформи: механізми адаптації

- 1.Нормативно-правові засади адаптації сектору безпеки України до стандартів НАТО та ЄС.
- 2.Інституційні та функціональні механізми впровадження безпекових реформ в рамках євроатлантичного курсу.
- 3.Практичні інструменти і програми підтримки реформ з боку партнерів: ефективність, бар'єри та перспективи.

Література: [8; 12; 4]

Тема 9. Ризики, бар'єри та стратегічні напрями зближення з системою НАТО

1. Політичні, інституційні та безпекові ризики процесу інтеграції України до системи колективної безпеки НАТО.
- 2.Ключові бар'єри на шляху адаптації до стандартів НАТО: управлінські, технічні, кадрові та правові обмеження.
- 3.Стратегічні напрями та пріоритети зближення з НАТО: реформи оборонного сектору, безпекова інтеграція, посилення довіри.

Література: [9; 5; 3]

7. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Макс. к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		к-сть одиниць	макс. к-сть одиниць	к-сть одиниць	макс. к-сть одиниць	к-сть одиниць	макс. к-сть одиниць
Відвідування лекцій	2	3	6	2	4	2	4
Відвідування сем. занять	2	4	8	3	6	3	6
Робота на сем.	5	4	20	3	15	3	15

занятті							
Виконання завд. для сам. роботи	4	6	24	4	16	4	16
Виконання модульної роботи	20	1	20	1	20	1	20
Виконання ІНДЗ	50	-		-		-	
Разом			78		61		61
Максимальна кількість балів:							200
200:100=2. Студент набрав X балів; розрахунок: X:2=загальна к-сть балів.							100

7.1. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

1. Провести порівняльний аналіз стратегій національної безпеки США та Великої Британії.
2. Вивчити структуру та зміст Стратегічної концепції НАТО (2022).
3. Проаналізувати систему цивільного контролю над збройними силами в країнах-членах НАТО.
4. Дослідити стандарти STANAG у сфері логістики та бойового забезпечення.
5. Підготувати доповідь про кіберзагрози в контексті стратегій НАТО.
6. Проаналізувати концепцію колективної оборони в різних державах Європи.
7. Описати роль Парламентського комітету з питань безпеки в державах-членах НАТО.
8. Порівняти стандарти безпеки в НАТО і ООН.
9. Дослідити адаптацію Збройних Сил України до стандартів НАТО.
10. Проаналізувати досвід Ізраїлю в стратегічному плануванні оборони.
11. Провести аналіз оборонного бюджету країн НАТО.
12. Вивчити систему стратегічних партнерств НАТО (зокрема з Україною).
13. Дослідити принципи оборонного планування згідно з NDPP (NATO Defence Planning Process).
14. Порівняти моделі професійної військової освіти у США та Німеччині.
15. Дослідити вплив євроатлантичної інтеграції на реформу сектору безпеки України.
16. Проаналізувати роль інформаційної безпеки в стратегіях НАТО.
17. Оцінити ефективність інституційних механізмів НАТО в кризовому реагуванні.
18. Вивчити механізми сертифікації підрозділів за стандартами НАТО.
19. Провести аналіз національних стратегій безпеки скандинавських країн.
20. Дослідити структуру й функції Головного штабу НАТО.
21. Проаналізувати досвід Канади щодо зміцнення оборонного потенціалу.
22. Оцінити місце кіберкомандування у стратегічному управлінні США.
23. Вивчити STANAG щодо медичного забезпечення операцій.

24. Підготувати аналітичну записку про ризики гібридної війни.
25. Провести аналіз ролі стратегічних комунікацій у стратегіях НАТО.
26. Вивчити зміст концепції «інтелектуальної оборони» (Smart Defence).
27. Провести огляд стандартів захисту цивільного населення в умовах конфлікту.
28. Проаналізувати досвід Естонії у сфері кібероборони.
29. Дослідити механізми співпраці НАТО з Європейським Союзом.
30. Підготувати реферат про участь України у навчаннях під егідою НАТО.
31. Порівняти стратегічні документи Польщі та Литви щодо безпеки.
32. Оцінити роль інновацій та технологій у новітніх стратегіях НАТО.
33. Провести аналіз програм підготовки офіцерського складу у Франції.
34. Дослідити політико-правову структуру прийняття рішень у НАТО.
35. Оцінити вплив геополітичних чинників на стратегічні пріоритети Альянсу.
36. Вивчити методи оцінки загроз у стратегічному плануванні НАТО.
37. Проаналізувати адаптацію військової доктрини України після 2014 року.
38. Дослідити програму DEEP та її впровадження в Україні.
39. Підготувати порівняльну таблицю щодо підходів до оборонного партнерства.
40. Вивчити процедуру проведення оборонного огляду в США.
41. Дослідити модель оборонної дипломатії в умовах глобальних конфліктів.
42. Оцінити правові засади застосування сили за статутom ООН і НАТО.
43. Провести огляд реалізації гендерної політики в безпековій сфері НАТО.
44. Порівняти антикризові стратегії Італії та Іспанії.
45. Дослідити принципи оборонної стратегії ФРН.
46. Вивчити роль стратегічного передбачення в НАТО.
47. Провести SWOT-аналіз безпекової стратегії України.
48. Підготувати есе про роль лідерства в кризовому управлінні.
49. Вивчити досвід Японії у сфері цивільної оборони.
50. Оцінити ефективність місій НАТО в Афганістані та Іраку.
51. Проаналізувати безпекову політику Туреччини як члена НАТО.
52. Порівняти національні законодавства у сфері стратегічного планування.
53. Дослідити еволюцію стратегічної концепції НАТО від 1991 до 2022 р.
54. Вивчити моделі оборонної співпраці в Балтійському регіоні.
55. Підготувати критичний огляд впливу дезінформації на стратегії Альянсу.
56. Провести аналіз безпекових документів G7 у порівнянні з НАТО.
57. Оцінити роль наукових досліджень у розробці стратегій безпеки.
58. Вивчити правові аспекти інтеграції України в безпекові структури НАТО.
59. Дослідити концепцію взаємосумісності у військових діях та навчаннях.
60. Підготувати порівняльний огляд систем управління обороною у США та Великій Британії.

7.2. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль відбувається в кінці вивчення блоків змістових модулів і здійснюється у вигляді тестування. Студентами пропонуються тестові завдання у кількості 60 запитань. Максимальна кількість балів - 10 балів.

7.3. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Залік

7.4. Орієнтований перелік питань для семестрового комплексного контролю.

1. Поняття та значення порівняльної стратегії безпеки в сучасному світі.
2. Основні принципи стратегічного планування в країнах НАТО.
3. Структура та ключові елементи Стратегічної концепції НАТО.
4. Роль стандартів STANAG у забезпеченні сумісності військових сил.
5. Модель цивільного контролю над збройними силами в країнах-членах НАТО.
6. Особливості оборонного планування в США та Великій Британії.
7. Вплив євроатлантичної інтеграції на національну безпеку України.
8. Механізми адаптації Збройних Сил України до стандартів НАТО.
9. Кіберзагрози та заходи з кіберзахисту у стратегічних документах НАТО.
10. Особливості логістичного забезпечення військових операцій за стандартами НАТО.
11. Роль інформаційних операцій у стратегіях безпеки країн НАТО.
12. Оцінка загроз у процесі стратегічного планування Альянсу.
13. Порівняльний аналіз оборонних бюджетів країн НАТО.
14. Досвід скандинавських країн у забезпеченні національної безпеки.
15. Структура та функції Головного штабу НАТО.
16. Роль інноваційних технологій у зміцненні обороноздатності НАТО.
17. Механізми сертифікації та стандартизації підрозділів НАТО.
18. Особливості оборонної дипломатії у країнах-членах НАТО.
19. Порівняння моделей професійної військової освіти у США та Німеччині.
20. Вплив геополітичних чинників на безпекову політику Альянсу.
21. Правові основи застосування сили в міжнародних відносинах (статут ООН та стандарти НАТО).
22. Роль парламентського контролю у секторі безпеки в країнах НАТО.
23. Особливості кризового управління у військових структурах НАТО.
24. Основні виклики та ризики гібридної війни для країн Альянсу.
25. Практика участі України у навчаннях НАТО.
26. Принципи взаємосумісності військових сил країн-членів Альянсу.
27. Значення концепції «інтелектуальної оборони» (Smart Defence) для НАТО.
28. Оцінка ефективності місій НАТО в Афганістані та Іраку.
29. Роль стратегічних комунікацій у зміцненні безпеки країн-членів НАТО.
30. Порівняльний аналіз національних стратегій безпеки Польщі та Литви.
31. Вплив стандартів НАТО на реформу сектору безпеки в Україні.
32. Роль кіберкомандування у системі безпеки США.
33. Порівняння антикризових стратегій Італії та Іспанії.
34. Стандарти медичного забезпечення військових операцій у НАТО.
35. Роль партнерства НАТО з Європейським Союзом у сфері безпеки.
36. Модель оборонного планування Канади.
37. Проблеми та перспективи інтеграції України в систему безпеки НАТО.
38. Основні виклики забезпечення інформаційної безпеки у країнах Альянсу.
39. Методи оцінки загроз у стратегічному плануванні НАТО.

40. Роль науки та досліджень у формуванні оборонної політики НАТО.
41. Особливості оборонної співпраці у Балтійському регіоні.
42. Досвід Естонії у сфері кібероборони.
43. Вплив дезінформації на безпекову політику НАТО.
44. Особливості управління обороною у Великій Британії.
45. Порівняльний аналіз моделей оборонної дипломатії.
46. Стандарти НАТО щодо захисту цивільного населення.
47. Особливості реалізації гендерної політики у секторі безпеки НАТО.
48. Правові засади оборонного планування у країнах НАТО.
49. Досвід Японії у сфері цивільної оборони та безпеки.
50. Механізми сертифікації бойових підрозділів НАТО.
51. Принципи та практика колективної оборони у НАТО.
52. Вплив стандартів НАТО на модернізацію Збройних Сил України.
53. Роль стратегічного передбачення у формуванні безпекових стратегій.
54. Порівняльний аналіз систем управління обороною у США та Німеччині.
55. Модель цивільного контролю в Канаді.
56. Правові основи застосування сили у військових конфліктах.
57. Особливості інформаційної війни у сучасних стратегіях безпеки.
58. Вплив міжнародних безпекових організацій на формування стратегій.
59. Механізми взаємодії між НАТО та партнерами у сфері безпеки.
60. Проблеми адаптації українського законодавства до стандартів НАТО.

7.5. Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	5 (відмінно)
82-89	B	4 (добре)
75-81	C	
68-74	D	3 (задовільно)
60-67	E	
35-59	FX	2 (незадовільно)
1-34	F	

8. Рекомендовані джерела

Основна література

1. Авраменко, В. В. (2011). Євроатлантична політика Франції в контексті європейської доктрини безпеки та оборони. *Actual Problems of International Relations*, 1(102).
2. Александров, О. С. (2015). Нова стратегія національної безпеки Польщі—відповідь на європейські виклики та загрози сьогодення. *Стратегічні пріоритети*, (1), 131-138.
3. Shevchuk, O. (2022). Американсько-польські відносини в стратегії НАТО. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*, (03), 54-61.

4. Брежнєва, Т. В. (2011). Операції проти піратів: шлях до нової морської стратегії НАТО. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер.: Політологія, (155, Вип. 143), 14-22.
5. Кобелева, Т. О. (2020). Комплаєнс-безпека промислового підприємства: теорія та методи.
6. Буглай, Н. (2016). Зовнішня політика Польщі після вступу до НАТО.
7. Затинайко, О., Павленко, В., & Крикун, П. (2023). Основні положення нової Стратегічної концепції НАТО–2022, наслідки для України. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ імені Івана Черняхівського, 20-24.
8. Яковюк, І. В., & Трагнюк, А. Р. (2017). Проблеми забезпечення безпеки України в контексті політики НАТО щодо Російської Федерації. *Theory and practice of jurisprudence*, 2(12), 18-18.
9. Інформаційна безпека організації як фактор посилення бренду роботодавця [Електронний ресурс] Л. В. Мазник, О. І. Драган Київський економічний науковий журнал. 2023. № 1. С. 39-44. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kecsj_2023_1_7
10. Безпека інформаційних систем організацій [Електронний ресурс] / Я. Пахольчук, А. Митко // Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2017. № 1. С. 89-96. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mvckrc_2017_1_11
11. Корііка, М. V. (2020). Модернізація політики міжнародних організацій у сфері інформаційної безпеки. *Політичне життя*, (1), 102-109.
12. Котик, Ю. В., & Анісов, А. О. (2021). Місце НАТО в зовнішньополітичній стратегії України.
13. Гончар, М., & Мартинюк, В. (2019). Співробітництво Україна – ЄС – НАТО з протидії гібридним загрозам у кіберсфері. Центр глобалістики «Стратегія ХХІ».
14. Міністерство оборони України. (2024). Інформаційний матеріал щодо запровадження стандартів та керівних документів НАТО.